

DE GELIJKMAKER

Waarom vrouwen minstens zo goed survivallen als mannen

Uit een nieuw boek van de bekende beroepsavonturier Bernice Notenboom blijkt dat mannen en vrouwen er andere overlevingsstrategieën op nahouden.

Danielle Pinedo (danielle.pinedo@nrc.nl) doet verslag van haar persoonlijke zoektocht naar de positie van vrouwen in de topsport.

In 2010 interviewde ik Bernice Notenboom, een bekroonde documentairemaker, klimaatjournalist, auteur van meerdere reisboeken, maar vooral: beroepsavonturier. Ze bereikte in 2008 als eerste Nederlandse vrouw de Zuidpool, en in 2009 als tweede Nederlandse vrouw de Mount Everest (na Katja Staartjes).

Haar boek *Tegenpolen* was toen net verschenen. Daarin doet ze verslag van haar confrontaties met eenzaamheid en fysieke pijn op plekken „die geen tederheid kennen”, zoals Antarctica. Ik vroeg haar hoe het was om als een van de weinige vrouwelijke poolreizigers op expeditie te gaan met alleen mannen. „Mannen hebben een andere mentaliteit dan vrouwen”, zei Notenboom. „Ze vinden het bijvoorbeeld vreselijk om achter een vrouw aan te lopen. Grissen voor je er erg in hebt het kompas uit je hand.”

Anders dan vrouwen houden mannen van buffelen, zei Notenboom. „Ze nemen bij voorkeur de kortste weg naar een bestemming, desnoods over een ijsberg heen. Een vrouw zal eerder om zo’n ijsberg heen lopen, ook als het langer duurt, want zo verspilt zij minder kracht. Er moet tenslotte ook een maaltijd worden bereid en een tent worden opgezet na al dat geploeter.”

Op mijn vraag of dat wel eens discussies opleverde, zei ze: „Nee. Vrouwen hebben mannen nodig; ze zijn fysiek veel sterker. Als vrouw moet je jezelf een andere rol aanmeten. Het klinkt ouderwets, maar in de praktijk werkt het: koken. Vrouwen zijn vaak met eten bezig tijdens poolreizen.”

Interessante observaties, ik had er graag meer over willen weten, maar verzuimde door te vragen. Toen ik hoorde dat er 8 oktober een nieuw boek van Notenboom verschijnt, over de kunst van het overleven, hoopte ik dat ze daarin de vragen zou beantwoorden die ik vijftien jaar geleden niet had gesteld. Ik was ook benieuwd of

ze haar mening over de ouderwetse rolverdeling had bijgesteld.

In *Survival Mind - de kunst van het overleven* schrijft Notenboom (63) dat ze er lang van uitging dat het veiliger was om met mannen op expeditie te gaan, omdat mannen doorgaans leiden en vrouwen volgen. In gemengde teams zijn het mannen die in gevaarlijke situaties het geweer op een ijsbeer richten, of als eerste over een gletsjerspleet springen. Ze willen voorop lopen met hun gps, schrijft ze, trekken meer gewicht in hun sledes. Ten opzichte van seksegenoten stellen mannen zich „competitief en hiërarchisch” op. Ze nemen meer risico.

De twaalf keer dat Notenboom sinds ons gesprek met alleen vrouwen op expeditie ging, vervulden die moeiteloos de rollen waar ze zich in het bijzijn van mannen onzeker over toonden. Oók Notenboom, die meerdere keren een geweer op een ijsbeer richtte, met een kompas de exacte locatie van de Noordpool vond, en zware ladingen droeg tussen verschillende kampen op een berg. „We staan het ook toe dat mannen de

Zou ze nog steeds vinden dat vrouwelijke poolreizigers vooral goed kunnen koken?

rol van leider op zich pakken”, schrijft Notenboom, die meer zelfvertrouwen kreeg van de expedities met alleen vrouwen.

Notenboom noemt het „opvallend” hoe sterk de overlevingsstrategieën van mannen en vrouwen verschillen. Fysiek zijn mannen vaak sterker, maar vrouwen hebben meer uithoudingsvermogen, werken beter samen, en kunnen beter omgaan met langdurige stress en ongemak. Als je die eigenschappen tegen elkaar afzet, zijn vrouwen sterker in survivallen dan mannen, concludeert ze.

Notenboom beschrijft hoe ze vorig jaar met twee vriendinnen op ski-expeditie ging in Arctisch Canada. „Ondanks het mooie weer hadden we te maken met lokale katabatische winden. Dit zijn valwinden die van de Penny-ijskap naar de Noordelijke IJszee waaien. In een rap tempo ontwikkelden die zich tot een storm met windstoten van 90 kilometer per uur, waardoor de gevoelstemperatuur negatief was verdubbeld tot 50 graden onder nul. Er viel niet tegen op te

skiën, we waren constant bezorgd over bevriezingen en na een paar uur konden we onszelf niet meer warm krijgen.”

Bij een groot rotsblok konden ze schuilen, om wat te eten, te drinken, en een plan te bedenken. „Louise was het meest kwetsbaar voor bevriezingen, Norma en ik waren meer ervaren en beter bestand tegen de kou. We gaven Louise handwarmers, een gezichtsmasker, en het laatste beetje warme thee. We dwongen haar om pal achter een van ons te skiën, zodat ze kon schuilen achter onze ruggen tegen de bijtende koude wind. Norma en ik wisselden elkaar om de 15 minuten af en zo kwamen we uiteindelijk zonder bevriezingen en met elkaar weer een paar kilometer verder vooruit. Door de zwakkere persoon in onze groep te beschermen en bij elkaar te blijven konden we de expeditie voltooien.”

Survivallen met alleen vrouwen bevalt haar goed, zegt Notenboom, als ik haar bel voor een toelichting op haar boek. Ook binnen vrouwen-teams neemt iedereen een specifieke rol aan – de één navigeert, de ander zet de tent op, weer een ander bedient de apparatuur – maar de zorg voor elkaar is groot, waardoor je sneller samen de eindstreep haalt. „Wat ik met Louise en Norma heb gedaan, had ik niet met mannen kunnen doen. Die waren vooruit gaan lopen.”

Notenboom zou nu niet meer zeggen wat ze vijftien jaar geleden zei: dat er een specifieke taakverdeling is voor mannen en vrouwen tijdens poolreizen, en dat vrouwen vooral goed kunnen koken. „Ik stond toen nog aan het begin van mijn grote reeks avonturen, en ging ervan uit dat je mannen tijdens gevaarlijke expedities nodig hebt voor hun fysieke kracht. Die kracht is zeker belangrijk, maar andere kwaliteiten zijn minstens zo belangrijk.”

Dat merkte ze ook toen ze in 2016 als survivalexpert meedeed aan het tv-programma *SOS: Survival of the Sexes*, waarin mannen en vrouwen los van elkaar moesten zien te overleven in de jungle van Nicaragua. „De vrouwen wonnen van de mannen, omdat ze beter georganiseerd waren en het groepsbelang voor ogen hielden, in plaats van hun oerinstinct te volgen, zoals veel van de mannelijke deelnemers deden.”

Als een van de eerste vrouwelijke beroepsavonturiers heeft ze over aandacht nooit te klagen gehad, zegt Notenboom. Maar ze is het met me eens dat het wel wat meer benadrukt mag worden: vrouwen zijn minstens zo goed in survivallen als mannen.